HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כלל יום. כל זמן שהיו נוסחין ונותנין בדקדוק עדיס היו דנין חומן בכינוי כלומר היו דנין עמהן וכודקין חומס בכינוי היאך אמר כך אמר יכה יוסי את יוסי. הלי כינוי לאו כינוי הוא מכנין בדבריהם הקלוקל כלפי אחרים. כל מי שמהפך בדבריו ומדבר כלאם זה אמדבר ומקלל ומולה בחבר קרי ליה כינוי בלשון חכמים ויש לו חבר בשבועות (דף לה.). ובגמ בלשון המקרא ואל אדם לא תאכה כי לא ידעתי תאכה (שיוד לג). ולהכי נקט יוסי את יוסי דד' לומיות אילא יכה אדם על אדם לדבע לומיות דאילו חייב אלא על אדם המיומד דהיינו אדם בן אדבע לומיות ומשום דהאבוהו של יוסי כמאבוהו של אלהים. ולהכי נקט יכה זה את זה דילפינן לקמן דאילו חייב עד שיכה אדם בדאדם. **גמ' תנא.** חייב הוא דאילו יכולין להרגו על פי עדות שאמעו שהרי לא שמעו מפיהם אלא קללת כינוי: **אלא מוליאין את כל אדם לחוץ.** דגמי הוא דאמיעו ברבת אדם לבניהם: **וקוברין.** בגדיהם: **ולא מאחין.** עולמית ונעמת מפורש בגמרא[ע]: **אף אני.** שמעתי כמותו ות"ל לאחוז ולהזהיר ברבת אדם: **גמ' אדם אדם.** כגון יכה פלוני את פלוני או יקלל אדם את אדם פלוני: **ונוקב אדם נאקבו אדם.** להכי אהדייהו בהאי קרא לומר לך עד שיקוב אדם בדם: **וממאי דאילו ונוקב אדם וגו' עד לא פעמון לגון קונסין הוא לאין מיהוק בינמים: מבריו.** אלא לאמוד אכין לדקור נקב בדם הכמוד בקלף: **ואוהרתיה מהכא ואבדתם את שמם.** וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם: **בעינן אדם בדם.** כדיליף לעיל ובנקיבה לא מבאמת אדם בדם אינקוב את מבירו: **אני שמות אהדדי.** כמוכים בשמות מתיכות קלף ויתגם זה על זה: **נוקב וחוזר ונוקב.** בסכין הוא ואין אדם נוקב את אדם מבירו לאחר שינקוב העליון ינקוב התחתון: **פרוש.** באותיותיו ופילושי: **לא אמה אזהרה.** ולא עגם עליה מיתה: **מבוייהו.** פרושי ובלוכי ובאחד לא מחייב: **אין אדם נהרג.** הלי אין אדם אלא בסייף: **ואליבא דרבי מאיר.** דלבדנן הא לאמרי על הכינוין בשהזהיר ואע"ג דלבדני נא לאזהרתן זו היא מיתתן כיון דבישראל ליכא מיתה לא מרבי' ע"ג למיתה מקרא דכתיב גבי ישראל דישראל ליה בהו מיתה מיהו קשה מנא ליה דפליג רבי ישמק אדאמר קרא ישראל ולא מאחין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו: **גמ'** תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל דאמר קרא ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לישנא דברוכי הוא דכתיב מה אקב לא קבה אל ואזהרתיה מהכא אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב ויקב בדלתו ואזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייק שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן איש מה ת"ל איש איש לרבות את העובדי כוכבים שמוזהרין על ברכת השם כישראל ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח נפקא ה' זו ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינוין ואליבא דרבי מאיר דתניא איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מיישא דאמר רבי מיישא בן נח שבירך את השם בכינויים לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל עובד כוכבים אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל עובד כוכבים בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל עובד כוכבים לא בעינן שם בשם איש איש למה לי דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי

אינה אלא סייף. ולקמן מיכא מ"ד מלא מנק והא דכתיב (בראשית לח) גבי תמר הוציאוה ותשרף לאו משום דדינא הכי דאפילו מיתה לא נמחייבה לא בדינא דידהו ולא בדידן וכשממיאו עליה למחייבה מיתה כיבמה שזינתה חוקמוה אמיתת בת כהן דכשריפה לפי שחיתה גמו של שם: **ואליבא דרבי מאיר.** דלבדנן הא לאמרי על הכינויין בשהזהיר ואע"ג דלבדני נא לאזהרתן זו היא מיתתן כיון דבישראל ליכא מיתה לא מרבי' ע"ג למיתה מקרא דכתיב גבי ישראל דישראל ליה בהו מיתה מיהו קשה מנא ליה דפליג רבי ישמק אדאמר קרא ישראל ולא מאחין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו: **גמ'** תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל דאמר קרא [1]ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לישנא דברוכי הוא דכתיב [2]מה אקב לא קבה אל [3]ואזהרתיה מהכא [3]אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב [4]ויקב חור בדלתו [5]ואזהרתיה מהכא [5]ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייק שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב [6]ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא [7]את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה [8]אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא [8]ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב [9]הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן [10]איש מה ת"ל [ג]איש איש [ד]לרבות את העובדי כוכבים שמוזהרין על ברכת השם כישראל [ז] [ה]ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח נפקא [11]ה' זו [ס]ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינויין ואליבא דרבי מאיר [ט]דתניא [10]איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר [1]ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [י]על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מיישא דאמר רבי מיישא [יא]בן נח שבירך את השם בכינויים לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא [ו]כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל עובד כוכבים אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל עובד כוכבים בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל עובד כוכבים לא בעינן שם בשם איש איש למה לי [ט]דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן [פ] [יב]שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי

[א]בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין לא הורגין בכינוי אלא מוציאין כל אדם לחוץ שואלין את הגדול שביניהן ואומר לו אמור מה ששמעת בפירוש והוא אומר והדיינין עומדין על רגליהן וקורעין ולא מאחין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו: **גמ'** [2]תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל [ס]דאמר קרא [1]ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לא קבה אל דברוכי הוא דכתיב [2]מה אקב לא קבה אל [3]ואזהרתיה מהכא [3]אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב [4]ויקב חור בדלתו [ס]ואזהרתיה מהכא [5]ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייק שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב [6]ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא [7]את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה [ג]אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא [8]ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב [9]הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן [10]איש מה ת"ל [ג]איש איש [ד]לרבות את העובדי כוכבים שמוזהרין על ברכת השם כישראל [ז] [ה]ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח נפקא [11]ה' זו [ס]ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינויין ואליבא דרבי מאיר [ט]דתניא [10]איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר [1]ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [י]על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מיישא דאמר רבי מיישא [יא]בן נח שבירך את השם בכינויים לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא [ו]כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל עובד כוכבים אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל עובד כוכבים בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל עובד כוכבים לא בעינן שם בשם איש איש למה לי [ט]דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן [פ] [יב]שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי

רבי

כל הני כינויים כגון אלהים שדי נצחות. ולא דמו לכנויים דממני' דלקמני יכה יוסי את יוסי דכתיב מתני' דנין את העדים בכינוי ולא כינוי השם הוא כדפרישנן לעיל: **על שם המיוחד.** דהא כתיב ה' והיינו שם מיוחד דכתיב זה שמי לעולם (שמות ג): **כי יקלל אלהיו.** דהיינו כינוי דלאו שם המיוחד ומסיק ליה מיתה ונוקב שם ה' מות יומת ונקיט שם מכי יקלל אלהיו: **וחכ"א על שם המיוחד במיתה.** כדכתיב ונוקב שם ה' וגו' והאי ונשא חטאו לאו מיתה הוא ונשא חטאו כמו (שם ז) נתתיך אלהים: **ופליגא דרבי מיישא.** הא דאמר ר' יצחק נפחא דברות את הכנויים ופליגא דרבי מאיר דאמרינן הא דרבנן פטור בן נח על הכנויין פליגא דרבי מיישא דאיתרבו איתרבו קמ"ל דאמרי רבנן על הכנויין בזאזהרה דישראל מיהו עובד כוכבים חייב מיתה מכגר ובאזרח מדכתיב גר ואזרח ת"מ לאיתויי עובד כוכבים בכנוי: **ור"מ.** דאמר גר ואזרח חייבין בכנוי ועובדי כוכבים[ס] מתרבו מאיש איש ממאי הא מעט גר ואזרח לגבי נח: **הואיל ואיתרבו.** להאי פרשתא לכנויין איתרבו אף לכל האמור בפרשה ובסקילה: **ור' יצחק נפחא פליגא דרבנן.** כיון דאמרי רבנן עובדי כוכבים פטורין מן הכנוי דישראל גר ואזרח מאי קא ממעטי אי למעוטינהו מסקילה לא מיבעיא דהא פרשתא דהא לא מתרבו דהא פרשתא דבשלמא לר' מאיר סד"א הואיל ואיתרבי איתרבי: **חוץ אין אדם נהרג.** דין לר' מייתא דין לר' יצחק נפחא מליבא דרבנן ברבת השם מויהו ה' מלהים נפקא כנויים מגר ואזרח נפקי לר' מייתא ואי לר' יצחק נפחא הא אמר לרבנן פטורין: **שבע מצות.** יליף להו לקמן (ע"ב): **וגלוי עריות.** כולן מוך מעברה המאורסה כדכתיב גבי אחיכלך (בראשית כ) הנך את על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל בעולת בעל יש להם עברה המאורסה אין להם (לקמן מ:):

עו א מיי' פ"ב מהלכות עכו"ם הלכה ח סמג לאוין טו:

עז ב מיי' שם הל"ז:

עח ג מיי' שם הל"ח:

עט ד מיי' פ"ע מהל' מלכים הלכה ל ג סמג לאוין טו:

פ ה מיי' שם הלכה יד ופ"ו שם הלכה ה:

פא ו מיי' פ"ב מהל' עכו"ם הל"ז סמג לאוין טו:

פב ז מיי' פ"ע מהלכות מלכים הלכה ג:

פג ח מיי' שם הל"ח:

מסורת הש"ס

ע) מכות כב., ג) [מגורה ד.], ג) [מגיגה יג:], ד) [מוספתא ע"ז פ"ט], ה) [לקמן ע"ב], ו) שבועות לו., ז) [בכורות לא: קידושין יז: וש"נ], ח) [מוספתא ע"ז פ"ט ה"ב] לקמן עד:], ט) [ע"ב], י) [ע"ב], כ) [בראשית כז], ל) כס"ח: וגו'.

תורה אור השלם

1. וְנֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כְּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת: ויקרא כד טז
2. מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְיָ: במדבר כג ח
3. אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר: שמות כב כז
4. וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בִּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה אֶת הַכ�ֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְיָ: מלכים ב יב י
5. וַתִּצְתֻּם אֶת מְזֻבְּחוֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וְאֲשֵׁרִים תְּשַׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַייָ אֱלֹהֵיכֶם: דברים יב ג-ד
6. וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת: במדבר א יז
7. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג
8. וַיִּקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דִּבְרִי לְמַטֵּה דָן: ויקרא כד יא
9. הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה: ויקרא כד יד
10. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו
11. וְיָצוֹ יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל: בראשית ב טז

גליון הש"ס

גמ' דאמר קרא ונוקב שם. עי' לקמן סו ע"ת ד"ה נוקבו שם.

מוסף רש"י

איש איש כי יקלל כו'. מאחר מה תלמוד לומר. מאחר שפעתיד לכתוב ונקב שם ה' מות יומת, ליכתוב אלא אחד כי יקוב שם ונשא חטאו (שבועות לו:). על שם המיוחד. בן מרבע מומיות ד"ו ה"י (שם). ועל הכינויין באזהרה. אלהים לא תקלל (שם).